

1. *Програма селекції української червоно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003–2012 роки* / Кол. авт. — К., 2003. — 77 с.
2. *Програма селекції української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003–2012 роки* / Кол. авт.; За ред. В.П. Бурката і М.Я. Єфіменка. — К., 2003. — 83 с.
3. *Програма селекції української червоної молочної породи великої рогатої худоби на 2003–2012 роки* / Кол. авт.; За ред. Ю.П. Полупана і В.П. Бурката. — К., 2004. — 216 с.
4. *Каталог бугаїв молочних та молочно-м'ясних порід* / Кол. авт.; За ред. М.М. Майбороди, О.О. Губіна. — К., 2004. — 219 с.
5. *Логинов Ж.Г.* Голштинский скот и методы его совершенствования // Зоотехния. — 1996. — № 8. — С. 6–10.
6. *Коневалов В.С., Бірюкова О. Д., Буркат В.П.* Насиченість родоводів видатних чорно-рябих голштинських бугаїв геном червоної масті “red” // Вісн. аграр. науки. — 2003. — № 9. — С. 16–21.

УДК 636.082.211

М.В. КОЗЛЮВСЬКА

Інститут тваринництва центральних районів УААН

ГЕНЕАЛОГІЧНА СТРУКТУРИЗАЦІЯ ГОЛШТИНСЬКОЇ ПОПУЛЯЦІЇ ПРИДНІПРОВ'Я

Розглянуто сучасні генеалогічні структури регіонального масиву голштинських корів. Проаналізовано часові періоди одержання продовжувачів по окремих розгалуженнях та ієрархічне співвідношення по рядах нащадків у провідних угрупованнях.

Розведення, лінія, селекція, тип

Історія всього скотарства вчить, що немає жодної породи, котра в процесі удосконалення не була пов'язана усього лише з декількома іменами видатних тільників, що одержуванним потомством рухають уперед усю масу тварин своїх порід [1]. Також у “Програмі селекції української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003–2012 роки” [2] відзначено, що при виведенні усіх внутріпородних та заводських типів широко використовувалися голштинські бугаї — лідери європейської й американської селек-

© М.В. Козлювська, 2005

Розведення і генетика тварин. 2005. Вип. 38

ції. Розвиваючи класичні підходи до різних рівнів управління селекційними процесами й теорії про породу, що лягли в основу великомасштабної селекції, авторами вітчизняної теорії породоутворення запропоновано здійснювати закладання ліній на кращих голштинських плідників [3]. Формування ліній і споріднених груп тварин може також базуватися на видатних родоначальниках, які знаходяться в батьківському чи дідівському ряду родоводу використовуваних голштинських бугаїв і представлені достатньою кількістю синів та внуків. При цьому не виключається врахування традиційних ліній голштинської породи. Вони повинні виділятися при використанні бугаїв, які не стають визнаними лідерами, для дотримання елементарного порядку при плануванні та здійсненні підборів.

У сучасних наукових дослідженнях проводять аналіз стрімкого розвитку генеалогічних формувань, що ґрунтується на класифікації, наведеній у “Програмі селекції української черно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003–2012 роки”, а також виділенні лідерів породи у “Каталогах бугаїв молочних та молочно-м’ясних порід” (2001–2004) у вітчизняних заводських дніях й генеалогічних структурах, узгоджених із даними Голштинської асоціації США [4–7]. Використовуючи наведені джерела, а також у процесі наукових досліджень та практичної роботи з добору в базових господарствах Придніпров’я (1982–2003) [8–10] нами встановлено, що в регіональному масиві всі бугаї-плідники за батьківським родоводом належать до 19 генеалогічних та заводських (затриваних або задіяних у підготовчому процесі) ліній і 43 споріднених угруповань та гілок. Внутрішніні угруповання, в свою чергу, об’єднують у наступних генераціях (II–IV) від 7 до 400 продовжувачів, а серед наявного масиву — 3388 корів (табл. 1).

У найбільш широкому часовому діапазоні (16–36) представлено нащадків заводських та генеалогічних ліній Елвейнда, П.Астро-навта, О.Айвенхоу, Белла, Метта, Рефлекси Соверінга, Мара, Рокіта. Інші генеалогічні угруповання охоплюють діапазми від 3 до 14 років завдяки більш інтенсивнішому розвитку через розплучення. Визначені характеристики відповідають загальнобіологічному положенню про статеву функціональність: плідники виступають фактором спрямованої еволюції [11], що забезпечує мінливість ознак, на відміну від самок, що здійснюють збереження ознак у потомства [12]. При цьому підкреслюється важливість оцінки донічної статевої активності. За матеріалами асоціації Semex Alliance [13], що об’єднує від 2003 р. усі породні асоціації з розведення молочної худоби

Формування генеалогічної структури Придніпровського масиву чорно-рябії худоби за календарними періодами

Лінія/споріднена група	Ступінь від родо-начальника	Кількість бугаїв-продов-жувачів, гол.	Інтервал комплек-гації (за роками народження плідників)	Кількість корів-нашадків у Придні-провському масиві, гол.
1	2	3	4	5
Всього по масиву	—	2505	1959—1998	3388
В.А.Бек Лед 697989	I	27	1959—1972	—
Вінтертур Аполло 1104074	II	13	1976—1986	—
К.Л.С.Кавалер 1620273	II	63	1979—1993	199
<i>Всього В.А.Бек Лед 697989</i>	—	103	—	199
П. Бутменке 1450228	I	33	1973—1983	13
Віс Айдіал 933122	II	5	1965—1965	1
Д.Пабет 241215	III	5	—	—
О.Б.П.Маус 1196645	III	14	1964—1979	1
Р.В.Ідеал 1113350	III	10	1965—1979	—
<i>Всього Віс Айдіал 933122</i>	—	34	—	2
П.Астрономи Тл 1458744	IV	67	1972—1988	117
Р.О.Р.Е.Елєвейши Тл 1491007	III	46	1970—1990	435
К.Е.ВеріТл 1700553	IV	27	1981—1986	1
Т.Сікрет Ет Тл Бл 1856904	IV	31	1987—1990	39
М.Е.Тоні 1626813	IV	23	1980—1986	10
О.В.Сексейши 1672151	IV	90	1981—1991	53
С.Х.Тредайши Т 1682485	IV	116	1981—1993	71
Х.Е.Варден Тл 345895	IV	20	1984—1990	71
<i>Всього Р.О.Р.Е.Елєвейши Тл 1491007</i>	—	453	—	680
Х.Х.Старбак Тл 352790	IV	143	1985—1994	389
А.Р.Прелюд Ет Тл 392457	IV	27	1993—1993	43
БелтТл 386391	V	15	1992—1993	8
М.Аеростар Тл 383622	V	53	1984—1993	27
<i>Всього Х.Х.Старбак Тл 352790</i>	—	238	—	467
І.С.Ріфлекши 121000	—	10	—	—
Судши Сексес 1698624 КЧП-735	I	17	1986—1991	61
Монтвік Чіфтейн 95679	—	17	1960—1963	—
А.Б.Понтіак Ет Тл Тл 1878472	III	13	1988—1990	6

1	2	3	4	5
Г.Крайскросс 1378594	I	7	1986–1986	–
Е.Д.К.Мішель Тд Тл 1935264	III	21	1991–1992	4
К.В.Е.К.ВІК 1699493	II	18	1984–1993	8
<i>Всього Монтвік Чіфтейн 95679</i>	–	76	–	18
Р.Телсти Рс 288790	I	23	–	6
Хановер Х.Т.С.Ред 1629391	II	223	1976–1983	317
<i>Всього Р.Телсти Рс 288790</i>	–	45	–	323
О.Айвенхоу 1189870	I	101	1960–1993	32
М.Джубіленг Ег Тд Тл 376455	III	11	1988–1994	54
П.М.А.Джувел 1393997	II	8	1972–1983	–
П.С.ШейкБл 1617427	III	53	1978–1994	113
Ч.Б.Егечі 1537570	II	24	1977–1988	–
К.Е.Е.Тагет Тд Тл 2030882	IV	9	–	–
<i>Всього О.Айвенхоу 1189870</i>	–	206	–	199
К.М.І.Белл Тд Бл 1667366	II	132	1978–1995	111
Н.Л.Трифеста Тд Тл 1891196	III	23	1989–1992	4
Р.Н.Б.Трой Ег Тд Бл 1882797	III	38	1988–1994	38
С.Б.О.Бар-лі Тд Тл 1964484	III	20	1990–1994	20
<i>Всього К.М.І.Белл Тд Бл 1667366</i>	–	213	–	173
Н.Н.М.Ф.Метт 1392858	I	42	1970–1990	35
Рефлекшн Соверінг 198998	–	76	1961–1988	46
Н.Оріджінейте 1488495	II	11	1972–1980	–
Р.Р.Макуіс 260008	II	12	–	–
Р.Сітейшн Рс 1492073	I	40	1967–1984	–
М.К.К.Рокіт 1537886	II	11	1980–1981	–
<i>Всього Рефлекшн Соверінг 198998</i>	–	150	–	46
Ельбрус 897	III	18	1986–1992	36
Монтфреч 91779 КЧП-540	II	10	1977–1990	36
П.Ф.А.Чіф Тл 1427381	II	65	1968–1990	87
В.А.Кондактор 1583197	III	21	1977–1990	4
Г.Ч.Астронавт 1571320	III	8	1977–1977	2
Н.Ч.Крусслер 1723121	III	16	1983–1991	23
С.С.БойТл 11651443	IV	59	1991–1996	57
К.К.Б.Чармен Тд Тл 1723741	III	56	1982–1994	120

1	2	3	4	5
Т.М.Блекстар Et Тл 1929410	IV	98	1990–1994	182
<i>Всього П.Ф.А. Чіф Тл 1427381</i>	–	323	–	475
С.В.Д.Валіант Тл 1650414	III	236	1979–1993	302
К.В.Таб Тл 369275	IV	21	1988–1993	11
Л.В.Ройетті Et Тл 1821208	IV	16	1986–1998	102
О.Д.В.Коммена Тл 1836624	IV	23	1989–1996	5
<i>Всього С.В.Д.Валіант Тл: 1650414</i>	–	296	–	420
С.Г.Рокіт 0252893	I	43	1960–1977	–
Р. Старлайт 0308691	III	33	1973–1990	30
Г.Інгаасер 343514	IV	15	1974–1992	17
<i>Всього С.Г.Рокіт 0252893</i>	–	91	–	47
Скові Сінейш 1267271		23	–	–
Ашас Адема 39567	I	28	1983–1983	–
О. Адема 19056	I	21	–	5

би Канади, введено категорію плідників-“мільйонерів”, від яких за життя одержано 1 млн спермозоїв та більше. Серед них за довічний цикл використання отримано: від світового лідера Ханобе-Хілл Інспірейшна — 14 р. — 1,025 млн доз, що використовувались у 42 країнах, від Мадаваски Аеростара за 11 р. 5 міс. відповідно 1 230 476 доз (використовано у 50 країнах). Продовжується отримання спермопродукції від Кометара Лі (8 р. 7 міс. — 1 млн доз — 39 країн), Кометара Лідера (10 р. 9 міс. — 1 млн доз, 41 країна), Стартмоє Рудольфа (8 р. 11 міс. — 1 млн доз — 51 країна). Як відзначається в аналітичних матеріалах асоціації World-Wide Sires [14], цей фактор відіграє важливу роль і в забезпеченні стабільного нарощування середніх показників молочної продуктивності за нащадками оцінених голштинських плідників (від 5500 кг по коровах народження 1957 р. до 11000 кг — народження 1997 р.), загальної оцінки типу (за такий самий період — від -1,30 до +0,27 пункту стандартизованого генетичного тренду). Такі плідники, як Елевейшн, Чармен, Белл, Чіф Марк, Нел Бой, Сікрет, Клейтус, Теск, Ротейт, Ледмен, Блекстар, Маунтейн, Ельгон і Мескот. є у фундаменті родоводів голштинів майже кожної країни світу.

Таким чином, досліджені матеріали свідчать про сконцентрованість селекціонерів в удосконаленні світової популяції голштинів

за високої інтенсивності довічного використання видатних лідерів голштинської породи — протягом II—IV генерацій, з паралельним проведенням довічної оцінки за нащадками (до 400 плідників-продовжувачів та 200—300 тис. дочок). У подальших дослідженнях планується визначити рівень внеску лідерів різних рівнів (світового і національного) у формування генеалогічної структури голштинського масиву Придніпров'я та перспективи з їхнього розвитку.

1. *Гаркави О. В.* Некоторые методические вопросы составления плана племенной работы // Симментализированный скот. — М., 1951. — С. 17—29.

2. *Програма селекції української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003—2012 роки* / МАЛУ, УААН / ІРІГ УААН. — К.: Урожай, 2003. — 35 с.

3. *Формування внутріпородних типів молочної худоби* / В.П. Буркат, М.Я. Єфіменко, О.Ф. Хаврук, В.Б. Близниченко. — К.: Урожай, 1992. — 200 с.

4. *Демчук М.П.* Проблеми консолідації стад імпортованої чорно-рябої худоби на півдні України // Розведення і генетика тварин. — 1999. — Вип. 31—32. — С. 54—55.

5. *Йовенко І. В.* Перспективи розведення української чорно-рябої молочної породи за лініями // Матеріали конф. молодих вчених та аспірантів. — Чубинське, 2004. — С. 15—17.

6. *Недвіга В.Д.* Генеалогічна структура стада української чорно-рябої молочної породи племрепродуктора ГОВ АФ “Нива” // Там само. — С. 29—30.

7. *Пилипчук Ю. В.* Ефективність селекційно-племінної роботи в дівчю Судщина 169 у племзаводі ВАТ “Терезине” // Там само. — С. 34—35.

8. *Третьяк М. М., Козловская М. В., Коваль М. И.* Программа качественного совершенствования молочного скота. Программа развития молочного скотоводства // Программа качественного совершенствования сельскохозяйственных животных в хозяйствах Днепропетровской области на период до 2000 года. — Днепропетровськ, 1987. — С. 17—125.

9. *Козловская М. В., Мовчан Т. В., Соколова А. К.* Характеристика животных, записанных в Каталог // Каталог голштинизированного скота Днепропетровской области. — К.: Урожай, 1991. — С. 15—16; 17—36, 47—151.

10. *Шмальгаузен И. И.* Проблемы дарвинизма. — Л.: Наука, 1962. — 493 с.

11. *The estimation of age-specific breeding probabilities from recaptures or resightings in vertebrate populations* / J. D. Leberton, G. Henley, J. Clobert, H. Coquillart // Biometrics. — 1990. — Vol. 46. — № 3. — P. 609—622.

12. *Holstein Journal*. — 2003. — Vol. 66. — № 8. — P. 17—38.

13. *World-Wide Sires product, reputation, technology, service.* — Visalia, U.S.A., 2002. — 4 p.

14. *Вінничук Д.* Генетична структура голштинів США у 2002 році // Тваринництво України. — 2003. — № 9. — С. 15.

ГЕНЕАЛОГИЧЕСКАЯ СТРУКТУРИЗАЦИЯ ГОЛШТИНСКОЙ ПОПУЛЯЦИИ ПРИДНЕПРОВЬЯ. М.Б. Козловская

Рассмотрены современные генеалогические структуры регионального массива голштинских коров. Проанализированы временные периоды получения продолжателей по отдельным разветвлениям и иерархическое соотношение по рядам потомков в ведущих генеалогических группах.

Разведение, линия, селекция, тип

GENEALOGICAL OF POPULATION OF PRIDNIEPROVJA. M.V. Kozlovskaja

The modern genealogical structures of regional array of Holstein's cows are considered. The temporal periods of receipt of continuers are analyzed on the separate forks and hierarchical correlation on the rows of descendants in leading genealogical groups.

Breeding, line, selections, type

УДК 636.22/28.088

Т.В. ЛИТВИНЕНКО, О.Г. ТИМЧЕНКО

Національний аграрний університет

ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ ГОЛШТИНСЬКОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ЛІНІЙ

Вивчено продуктивні здатності корів голштинської породи різних ліній, які використовують в умовах Лісостепу України. Встановлено, що корови всіх ліній за показниками надою за лактацію, вмісту і виходу жиру та коефіцієнтом молочності розташовуються у порядку від вищих показників до нижчих: Монтвік, Чіфтейна, С.Т. Рокіта, Фонд Метта, Елвевішина, Валіанта, Р. Соверінга, Чіфа, Рігела і Старбака.

Лінія, племенна цінність, селекція

Відомо, що генетичний потенціал молочної продуктивності породи підвищується переважно завдяки використанню плідників-поліпшувачів. Відносний вплив їх на підвищення продуктивних і

© Т.В. Литвиненко, О.Г. Тимченко, 2005

Разведения і генетика тварин. 2005. Вип. 38